



Георги Карасимеонов (Ред.)

БАРОМЕТЪР

Политическите партии в България

Тримесечен обзор
Септември-Декември 2009

■ Политическата ситуация през изминалото тримесечие се определяше главно от действията на ГЕРБ като управляваща партия. В това тримесечие приключиха и първите сто дни на правителството, което стана повод за различни оценки и равностметки. Високата обществена подкрепа за правителството след първите сто дни се запазва като тенденция. В същото време обаче се наблюдават и първите реални симптоми на разочарование, свързани най-вече с икономическата ситуация в страната и задълбочаващата се криза.

■ След конгреса на партията се наблюдава прегрупиране на силите в БСП. Станишев затвърди позициите си в централното ръководство, но едновременно с това губи все повече легитимност сред членската маса и електората на партията. В новото Изпълнително бюро не влязоха знакови фигури като Румен Петков и Румен Овчаров, не попадна обаче и близкият до президента Кирил Добрев.

■ През изминалото тримесечие „Атака“ продължи да бъде най-верният и последователен поддръжник на ГЕРБ и правителството. Доказателство за това е и подкрепата, която дадоха от партията на Сидеров за Йорданка Фандъкова на кметските избори в София. В същото време продължи и дори се засили недоволството на редица местни структури на партията по отношение на политиката, която следва Волен Сидеров.

СЪДЪРЖАНИЕ

Съдържание.....	1
1. Политическата ситуация	2
2. Състояние на политическите партии и развитие на партийната система	4
2.1. ГЕРБ	4
2.2. Синята коалиция	5
2.3. „Атака“	7
2.4. Ред, законност и справедливост (РЗС)	8
2.5. Движение за права и свободи (ДПС)	10
2.6. Българска социалистическа партия (БСП)	11
3. Общественото мнение	13
4. Основни изводи и прогнози	14

1. Политическата ситуация

Политическата ситуация през изминалото тримесечие се определяше главно от действията на ГЕРБ като управляваща партия. В това тримесечие приключиха и първите сто дни на правителството, което стана повод за различни оценки и равностметки.

От опозицията бяха особено критични в своите оценки, като общата равностметка за първите сто дни на кабинета, ръководен от Борисов, бе изцяло в негативен тон. От БСП заявиха, че Борисов не предприема никакви реални мерки по предотвратяване на кризата, а се занимава преди всичко с PR акции и се държи сякаш все още се намира в предизборна кампания.

От десните партии, подкрепящи правителството, бяха по-пестеливи в своите оценки. От Синята коалиция настояваха за по-силна ангажираност във връзка с ограничаване на последиците от икономическата криза, като за пореден път заявиха, че са готови да дадат своята подкрепа и експертна помощ на правителството и управляващото мнозинство.

„Атака“ беше партията, която даде най-висока оценка за първите сто дни на кабинета на ГЕРБ. Главната причина за задоволството на Атака е свързана с тясната ангажираност на ГЕРБ за разследване дейността на предишната управляваща коалиция. Според „Атака“ първите повдигнати обвинения към представители на предишната власт показват, че ГЕРБ има политическата воля да доведе до край борбата с корупцията и организираната престъпност.

Високата обществена подкрепа за правителството след първите сто дни се запазва като тенденция. В същото време обаче се наблюдават и първите реални симптоми на разочарование, свързани най-вече с икономическата ситуация в страната и задълбочаващата се криза.

Най-важната задача за правителството беше изготвянето на държавния бюджет за следващата календарна година. Предложената от правителството макрорамка на бюджета има за цел да гарантира финансовата стабилност и да създаде предпоставки за реално излизане от кризата. Такава поне е заявката, която дава финансовият министър Симеон Дянков. Той счита, че в средата на следващата година страната ще започне бавно и постепенно да излиза от кризата.

Предложеният на първо четене бюджет в пленарната зала на парламента беше гласуван без разисквания, тъй като опозицията напусна заседанието в знак на несъгласие с предлаганата разходна част на бюджета. При гласуването на бюджета на второ четене опозицията присъства на заседанието и разкритикува кабинета, че предлага един десен бюджет, който ще доведе до социална криза, поради силно свитата разходна част, ограничаваща преди всичко социалните разходи.

Бюджетът за следващата година предвижда, че текущата сметка за догодина ще завърши на минус 2.58 млрд. лв. при очаквана отрицателна текуща сметка за 2009 г. от 3.58 млрд. лв. Прогнозните преки чуждестранни инвестиции за следващата година са в порядъка на 3.3 млрд. лв. (10.2% от БВП)

при очаквани инвестиции от 3 млрд. лв. за тази година (9.2% от БВП). Прогнозните приходи за 2010 г., заложи в бюджета, са 26.39 млрд. лв. или 41.6% от БВП при очаквани приходи от 25.96 млрд. лв. (40.7% от БВП) за тази година. В рамката на бюджета е заложено още увеличение на минималния месечен размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица от 260 лв. на 420 лв. Максималният месечен размер на осигурителния доход остава 2 000 лв. Минималното и максималното обезщетение за безработица остава без промяна – съответно 120 лв. и 240 лв. В бюджета е предвиден и спад в заетостта с 2.5%, като безработицата вероятно ще достигне 11.4%. Минималната работна заплата се запазва в сегашния си размер – 240 лв.

Така предложената макрорамка показва един по-голям оптимизъм за развитието на икономическата ситуация за следващата година. Ако не се сбъднат тези оптимистични прогнози като показатели, това може да се отрази върху приходната част на бюджета.

Отражение върху политическата ситуация предизвика и един от най-големите скандали до момента, засягащ съдебната власт в страната. Става дума за разкритията, свързани с назначения в съдебната власт, вследствие лобиране пред определени членове на Висшия съдебен съвет от страна на неизвестния до този момент Красимир Георгиев, станал популярен в публичното пространство с псевдонима Красьо Черния. Разпечатки от телефонните разговори на Красимир Георгиев показват, че той многократно е разговарял с представители на Вис-

шия съдебен съвет и други магистрати, които след това са били назначени за административни ръководители на различни съдилища и прокуратури.

Огласяването на тези данни предизвика сериозен скандал, който накърни имиджа на Висшия съдебен съвет. В резултат на това Висшият съдебен съвет прие оставките на Иван Димов като член на съвета, както и на Дора Чинева, Ангел Ангелов и Пламен Найденов като административни ръководители. Те подадоха оставка заради контакти с Красимир Георгиев. Тримата обаче остават още месец редови съдия и прокурори, докато съветът реши дали ще образува дисциплинарно производство срещу тях.

При разследването на този случай стана ясно още, че Красимир Георгиев е контактувал и с политици от бившата управляваща коалиция.

Друго основно събитие, определящо развитието на политическата ситуация в страната, бяха частичните кметски избори, проведени в различни региони на страната, като централно място заеха изборите в София. Предизборната кампания в столицата беше вяла и скучна, като това се дължеше най-вече на очакванията, че ще спечели Йорданка Фандъкова, както и се случи.

Силен политически резонанс предизвика изострянето на отношенията между президента Първанов и премиера Борисов. В редица публични изяви Първанов започна да критикува правителството, което среща ответната реакция на Борисов. Отношенията между двамата се изостриха особено след като правителството поиска отзоваването на българските посланици в

Турция и САЩ заради нарушения при провеждане на парламентарните избори. Първоначално Първанов отказа да подпише указите. Поради това от ДСБ и „Атака“ се обявиха за импийчмънт на президента. ГЕРБ и Бойко Борисов първоначално подкрепиха идеята, но впоследствие се разграничиха. Накрая и от ДСБ и от „Атака“ се отказаха от тази инициатива, тъй като в действителност няма правни основания за искане на импийчмънт.

След среща между Първанов и Борисов отношенията между двамата изглеждат изгладени за момента, но е твърде възможно в бъдеще отново да възникнат противоречия.

2. Състояние на политическите партии и развитие на партийната система

2.1. ГЕРБ

През изминалото тримесечие ГЕРБ затвърди своята политическа и партийна доминация в партийната система. На проведените частични кметски избори в редица региони на страната ГЕРБ спечели убедително. Очаквано кандидатът на ГЕРБ Йорданка Фандъкова спечели изборите за кмет на София още на първия тур. Тя взе около 66% от вота на гласувалите срещу близо 27% за кандидата на БСП Георги Кадиев. Кандидатът на ГЕРБ д-р Костадин Шахов спечели изборите във Враца, Красимир Герчев - в Разлог, а Никола Нитов - в Правец.

От ГЕРБ изказаха задоволство за постигнатите резултати на изборите. Бойко Борисов заяви, че това е най-ясната оценка на гражданите за

първите сто дни управление на новото правителство. Според него този успех за пореден път е потвърдил доминацията на ГЕРБ в българската политика.

През изминалото тримесечие се наблюдава все по-голямо концентриране на власт в лицето на Борисов. В момента той контролира безусловно както правителството, така и партията и парламентарната група. Въпреки че ръководи едно правителство на малцинството, Борисов изглежда е намерил удачен механизъм за политически контрол и оказване на натиск на своите партньори вдясно. Борисов използва един основен аргумент по отношение на своите партньори, заплашвайки ги винаги публично, че ако не го подкрепят е готов да предизвика предсрочни парламентарни избори.

Медийните изяви на Борисов създават впечатление на политик, които се намира в постоянна предизборна кампания. Засега това носи успех на премиера, но в бъдеще той трябва да премине към реални действия, ако иска да запази подкрепата за себе си. Така например голям успех за него е акцията за залавянето на голяма престъпна група, занимавала се с отвлечения, грабежи и други престъпни деяния.

През изминалото тримесечие Борисов направи промени в своето правителство. След избирането на Йорданка Фандъкова за кмет на София, Бойко Борисов посочи за нейн наследник като министър на образованието Сергей Игнатов, допреди това зам.-министър в същото ведомство. Игнатов се зае с амбициозната задача да реформира висшето образование в страната, като в момента се подготвя нов закон за

висшето образование. Основната цел на промените е даване на по-голяма автономия на университетите и реформиране на системата, отнасяща се за научните степени и звания.

Скоро ще бъде избран и нов външен министър. Досегашният Румяна Желева, която беше номинирана от партията за еврокомисар от България, получи ресора „Международно сътрудничество, хуманитарна помощ и отговор при кризи“. Румяна Желева заяви, че това е добър ресор в широката област на изграждане на общата европейска външна политика. Според нея след влизането в сила на Лисабонския договор, ЕС ще има обща европейска външна политика и постът, който ѝ се предлага, ще допринася за новата външнополитическа роля на Съюза.

Даването на този ресор на България стана повод опозицията да отправи критики към правителството на Борисов. Председателят на БСП и бивш министър-председател Сергей Станишев определи позицията на Румяна Желева като незначителна. Станишев разкритикува Борисов, че не е номинирал Меглена Кунева, която като комисар се ползваше с високо доверие от Европейската комисия. Според Станишев, ако Кунева е била номинацията на България, страната щеше да получи по-добър ресор.

Румяна Желева беше избрана и за заместник-председател на Европейската народна партия. Това засили още повече позициите на ГЕРБ в ЕНП и за пореден път потвърди високата оценка, която дава европейската десница за управляващите в България.

По отношение една от най-дискусионните теми – тази за енергийната политика на България, Борисов заяви, че и двата проекта – „Набуко“ и „Южен поток“, могат да се развиват паралелно и по този начин според него България може да води независима енергийна политика въпреки значителните руски инвестиции в българския енергиен сектор. По отношение проекта Бургас – Александрополис Борисов остана резервиран.

2.2. Синята коалиция

СДС проведе Национална конференция на партията, на която се сблъскаха позициите на лидера Мартин Димитров и на вътрешната опозиция в партията в лицето на столичната организация на СДС. От столичната организация за пореден път разкритикуваха коалицията с ДСБ като неефективна и вредна за СДС. Мартин Димитров изрази обратната теза, че тази коалиция е правилният път на взаимодействие на партиите от традиционната десница в България.

На Националната конференция на СДС бе приета и политическа резолюция. В нея бе записано, че правителството на БСП, НДСВ и ДПС е наложило олигархичен модел на управление, в основата на който стоят редица корупционни практики, което е поставило страната в сериозна политическа и икономическа криза. За да бъдат преодолени негативните последици от предишното управление е необходима прозрачна политика и сътрудничество между десните политически партии.

На Националната конференция през ноември 2009 бяха направени и промени в устава на партията. Бяха

въведени клаузи, с които се затяга партийната дисциплина. Така например при условие, че някой член на партията изказва мнение в медийното пространство срещу партията, партийното ръководство или други нейни представители, Националният съвет ще може да го изключи. Това ще става с гласовете на 2/3 от членовете на Националния съвет и след становище на Контролния съвет. Делегатите на конгреса решиха, че и местните партийни структури ще имат право на част от държавната субсидия. Субсидията ще се разпределя между централата на партията и областните съвети по схема, решена от Националния съвет.

Промените в устава въвеждат и мандатност за лидерския пост за два мандата от по 4 години. При решение на 2/3 от членовете на Националния съвет партийният лидер може да продължи своята работа и повече от два мандата.

На Националната конференция на СДС бе решено вътрешнопартийните избори за лидер на партията да се поведат на 29 ноември 2009. Тези избори бяха спечелени от досегашния председател Мартин Димитров, който получи около 55% от гласовете. Останалите кандидати за лидерския пост бяха кметът на столичния район „Витоша“ Любен Петров, Румен Христов, който само преди година беше основен опонент на Мартин Димитров, и някогашният депутат от СДС Иво Цанев.

След Димитров на второ място по спечелени гласове се нареди Любен Петров, с резултат около 23%. В София Петров имаше най-много гласове, докато Мартин Димитров спечели около 30%.

На вътрешнопартийните избори за лидер на СДС имаха право на глас 11 400 души – това е числеността на членската маса на партията. Година по-рано, имащите право на глас бяха с 2 хиляди души по-малко.

Изборите показаха, че политическата линия налагана от Мартин Димитров среща подкрепата на членската маса на СДС. Въпреки нарастването на членската маса в абсолютно изражение, политическото бъдеще на СДС остава неясно с оглед на все по-нарастващата доминация на Иван Костов в Синята коалиция. Неиздигането на собствен кандидат за кметските избори в София може да доведе до политическо обезличаване на партиите в Синята коалиция и до разколебаване на нейния електорат, който е традиционно най-силен в столицата. До голяма степен това са отнася за ДСБ, поради факта, че електоратът на партията на Иван Костов е преди всичко от столицата.

От друга страна, Синята коалиция все по-реално навлиза в управлението. Така например Константин Димитров от ДСБ бе назначен за заместник-министър на външните работи на мястото на подалия оставка заради агентурно минало Красимир Костов.

От важно значение за Синята коалиция и преди всичко за ДСБ бе приемането на Лисабонския договор. След влизането му в сила ДСБ вече ще има свой представител в Европейския парламент в лицето на Светослав Малинов.

След скандала с Висшия съдебен съвет, свързан с лобирането на определени кръгове за назначения в съдебната власт, от ДСБ направиха предложение за реформи в съдебна-

та система. Едно от предложенията на ръководството на партията е да бъде намален мандатът на шефовете на Върховния касационен съд, Върховния административен съд и Главния прокурор от 7 на 5 години. Заради скандала от ДСБ настояха за смяна на членовете на Висшия съдебен съвет.

2.3. „Атака“

През изминалото тримесечие „Атака“ продължи да бъде най-верният и последователен поддръжник на ГЕРБ и правителството. Доказателство за това е и подкрепата, която дадоха от партията на Сидеров за Йорданка Фандъкова на кметските избори в София.

В същото време продължи и дори се засили недоволството на редица местни структури на партията по отношение на политиката, която следва Волен Сидеров. Така например, десет представители от 13-членната група на „Атака“ в Общинския съвет в Бургас напуснаха групата на партията и станаха независими общински съветници. Основна причина за напускането на „Атака“ е несъгласие с безусловната подкрепа, която депутатите от „Атака“ начело с Волен Сидеров дават на ГЕРБ.

Валери Симеонов, който води групата на отцепниците заяви, че тази подкрепа за ГЕРБ е всъщност и подкрепа за ДПС, тъй като до момента правителството не е потърсило отговорност за нарушенията, извършени от ДПС и от неговия лидер. В групата на „Атака“ остават съветниците Димо Грудев, Деян Стойков и Александър Бояджийски. Председател на новосформираната общинска група на независимите е Валентин Касабов.

Ръководството на „Атака“ поиска отчет за дейността на бургаските общински съветници, избрани с листата на партията. В отговор Валери Симеонов заяви, че нито той, нито неговите колеги са избрани от ръководството на партията или от Волен Сидеров и дължат отчет само на избирателите.

Освен в Бургас, се разпадна още и групата от общински съветници на „Атака“ в Пловдив. Лидерът Тодор Христов, който е и зам.-председател на Общинския съвет в Пловдив, и Елена Райчева, обявиха официално, че напускат партията и стават независими съветници. Като основна причина Христов изтъкна несъгласието си с водената от Сидеров политика, превърнала партията в „семейна организация, стремяща се към лично обогатяване“. По този начин партията, според Христов, върви към обезличаване и провал на идеите, които следва. Христов сподели и една друга причина за напускането – неодобрение на натиска, който оказва централното ръководство на партията на пловдивската структура с цел ориентиране на сътрудничеството към ГЕРБ за сметка на това с ВМРО.

През изминалите месеци, Сидеров работи активно по отношение постигането на международна легитимация на „Атака“. В тази връзка беше срещата на Сидеров с лидера на партия „Национален алианс“ и председател на долната камара на италианския парламент Джанфранко Фини. След срещата Сидеров заяви, че италианският опит би бил особено полезен и за българските партии.

Според Сидеров преди избори за национален парламент трябва да има

групиране на силите, с цел недопускане разпиляване на вота. Италианският случай, според Сидеров, показва, че едно такова обединяване не води до размиване на партийната идентичност, тъй като партийните лидери са тези, които отстояват идентичността на своята партия. Сидеров счита, че за тази идея ще узреят и българските политически лидери, които сега подкрепят управлението на ГЕРБ, начело с Бойко Борисов. Според лидера на „Атака“ по този начин ще се стигне до едно окрупняване на вота, тъй като е ясно, че една партия не може да владее цялата власт и да работи без помощта на други, подобни на нея партии. Според Сидеров, колкото и да е голяма подкрепата за ГЕРБ, е видно, че Борисов се нуждае и от други политически сили, за да бъдат реализирани приоритетите на управлението.

Атака се ангажира с една инициатива, която отдавна фигурира в нейната предизборна програма – премахване на новините на турски език от ефира на националната телевизия. Волен Сидеров се обяви за свикване на референдум за новините на турски език. Тази идея Сидеров обяви след среща с премиера Бойко Борисов в присъствието и на председателката на Народното събрание Цецка Цачева. Според Борисов въпросът е деликатен и с темата се спекулира политически, затова проблемът трябвало да се реши по най-справедливия и демократичен начин. Борисов подчерта, че в конституцията ясно е записано, че официалният език у нас е българският. Според него всяко от малцинствата би могло да поиска обществено медийно

време примерно на арменски или на иврит, ромите също могат да настояват за новини на ромски. Референдум се организира по инициатива на една пета от депутатите. Според Сидеров подписката на референдума е готова и остава само да се внесе в парламента за гласуване. В подкрепа на свалянето на новините на турски език от ефира на националната телевизия, Сидеров даде пример с Германия и Швейцария. Там според него е прието обществените медии да излъчват предавания само на официалните езици. Това не изключвало обаче предавания на турски да се правят в регионални или частни медии.

Тази инициатива на Атака срещна силното неодобрение на опозицията, президента и РЗС на Яне Янев. Според Първанов провеждането на референдум за новините на турски език е периферен въпрос, особено в условията на криза и цели да отвлече вниманието на обществото от по-важните проблеми в момента. От ДПС заявиха, че ще сезират Конституционния съд във връзка с искането на Сидеров.

След негативните реакции в страната и особено в страните на Европейския съюз, премиерът Борисов се отказа от идеята за референдум по темата, което нанесе сериозен удар върху престижа на Атака.

2.4. Ред, законност и справедливост (РЗС)

Изминалото тримесечие беше особено драматично за РЗС. В средата на месец декември парламентарната група на партията, водена от Яне Янев, се разпадна, след като депутатът Марио

Тагарински я напусна. Досега в групата имаше 10 народни представители, което е минимумът за съществуване на парламентарна група. Според правилника на Народното събрание не могат да се създават нови парламентарни групи, различни от регистрираните в ЦИК, а един депутат не може да членува в повече от една група. Въпреки това ограничение лидерът на РЗС прогнозира, че в края на мандата на 41-то Народно събрание неговата група ще се състои от 25-30 депутати. Този оптимизъм на Янев се дължи на очакването съвсем скоро Конституционният съд да се произнесе по визираните по-горе текстове от правилника на Народното събрание.

От друга страна лидерът на РЗС заяви, че парламентарна група трябва да се създава от минимум 8 депутати, тъй като едва 209 от тях са влезли пропорционално в парламента. В тази връзка Янев внесе в деловодството на Народното събрание текст за решение за промяна в правилника, който да позволява 8 народни представители да сформират парламентарна група.

Според Яне Янев зад напускането на Тагарински „волно или неволно“ стои Бойко Борисов. Янев заплаши с протестни действия на привърженици на РЗС в цялата страна, в случай, че парламентарната група на РЗС не бъде възстановена.

Според Яне Янев, Борисов стои зад атаката срещу неговата партия поради това, че той като председател на парламентарната комисия за конфликт на интереси е възнамерявал да огласи данни, че за шестима министри от кабинета Борисов е налице несъвме-

стимост със заеманата длъжност към датата на избирането им и че те са декларирали данни с невярно съдържание. Става въпрос за министрите на външните работи Румяна Желева, на образованието Сергей Игнатов, на финансите Симеон Дянков, на екологията Нона Караджова, на културата Вежди Рашидов и на строителството Росен Плевнелиев.

От РЗС реагираха остро след разпадането на групата. Димитър Абаджиев беше най-краен в обвиненията към ГЕРБ. Той заяви, че партията на Борисов „действа като хунта“ и се стреми да наложи еднопартийно управление на държавата. В този тон беше и изказването на Атанас Семов, според който страната върви към еднолично управление.

Тагарински мотивира своето решение да напусне парламентарната група на РЗС с несъгласието си с опортюнистичната политика, която следва партията и нейният лидер Яне Янев. Според Тагарински партията е станала силно персонифицирана и се води от неясни цели и принципи, чисто конюнктурно и ситуационно. Тагарински отхвърли обвиненията на Янев, че му е оказван натиск и подчерта, че решението да напусне парламентарната група е „дълбоко премислено“.

След разпадането на групата на РЗС партията загуби своите постове в парламентарните комисии и зам.-председателското място на Народното събрание в лицето на Атанас Семов.

Още в началото на месец октомври от РЗС дадоха първите сигнали, че партията ще промени своята позиция по отношение подкрепата за

ГЕРБ. В тази връзка, РЗС издигна архитект Павел Попов като свой кандидат за кмет на София за предстоящите частични местни избори в столицата. Янев заяви, че от неговата партия издигат технократ, който може да бъде алтернатива на останалите политически кандидати. На изборите Попов спечели 2,8 % от гласовете на избирателите.

2.5. Движение за права и свободи (ДПС)

През изминалото тримесечие една от темите, които се експлоатираха в публичното пространство, беше свързана с хипотезата за наличието на негласно споразумение между ГЕРБ и ДПС да не се повдигат обвинения на представители на партията на Доган и на кръговете около ДПС. Причини за подобно съмнение е това, че ГЕРБ насочи своите усилия за ревизия на предишната власт, касаещи само БСП и донякъде НДСВ.

Тази хипотеза в известен смисъл се оказва недотам основателна, тъй като бяха повдигнати обвинения и на представители на ДПС. Прокуратурата повдигна обвинения на депутатите от ДПС Гюнай Сефер и Митхат Табаков. Двамата са привлечени като обвиняеми за документна измама в особено големи размери. Обвиненията към Сефер и Табаков са за тежки нарушения при провеждането на обществени поръчки за изграждане на път и на канализационни системи. Народните представители, които останаха без имунитет, са на свобода срещу подписа, наложено им е ограничение за напускане пределите на страната.

Преди да стане народен представител, Табаков бе кмет на Дулово, а Сефер – областен председател на ДПС в Силистра. Един от скандалните случаи, с които се свързва името на Табаков, е проектът за канализационната система на Дулово, който спечели финансиране от оперативната програма „Околна среда“ за 37 млн. лв. Проектът е спечелен от фирма „Джеми“, в която търговски директор е Сали Табаков, брат на Митхат Табаков. Заради този случай Митхат Табаков е разследван за престъпление по служба. От прокуратурата заявиха, че фирмата е спечелила конкурса в нарушение на Закона за обществените поръчки.

Срещу Табаков се води и друго разследване, в което попада и Гюнай Сефер. Негова фирма печели обществена поръчка за изграждане на път от с. Окорш, община Дулово, до главния път Шумен - Силистра.

Важно значение за ДПС през изминалото тримесечие изигра конгресът на партията. На него беше направена равностойка на участието на ДПС в управлението на страната през изминалите 8 години. Бяха очертани и перспективите за развитието на партията в бъдеще и предизвикателствата, пред които тя е изправена.

В своята реч пред конгреса Доган заяви, че в проекта за развитие на ДПС не било залагано утвърждаването му като лидерска партия, но за съжаление това се е превърнало в политически факт. Той посочи нуждата от реформа в партията, тъй като в противен случай щяла да изостане от динамиката на общите процеси в страната. В България няма рабо-

тещо гражданско общество, следователно преходът не е завършил, заяви в доклада Доган. Според него „по всички общоизвестни политически критерии кабинетът Станишев е успешен, а по икономически показатели е най-успешното правителство на прехода“. Според Доган България като държава няма национална визия за развитие, нито за мястото си в ЕС. Това е основен проблем пред развитието на страната.

В речта си Доган засегна въпроса и за членството на Турция в ЕС. Според него „пътят на Европейския съюз към себе си и към глобалния свят минава през Дарданелите и Чанаккале. Защото в Чанаккале и на Дарданелите е заложена новата историческа матрица на новата толерантност и на новата европейска идентичност: това е философията на синтеза на ценностите и културите. И именно тук е ключът и изходът за спасяване на новия глобален мултикултурен свят“.

Въпреки поредното заявление на Доган, че ще се оттегли от своя пост в близко бъдеще, той бе преизбран еднотушно за лидер на партията, с явно гласуване от делегатите на конгреса.

ДПС спечели кметските постове в няколко населени места на частичните местни избори, проведени в края на октомври. Исмаил Осман от ДПС е новият кмет на община Руен след като спечели още на първия тур изборите с 52,55%. ДПС спечели изборите за кмет в община Стамболово, Хасково. За кандидата на партията Мандаджид Мандаджъ гласуваха 87,8%. С втори резултат е кандидатът на ГЕРБ Господин Господинов с 8,23%.

2.6. Българска социалистическа партия (БСП)

Изминалото тримесечие не доведе до ясна политическа равностметка за БСП по отношение на причините за загубата на парламентарните избори. Вместо това вътрешнопартийните противоборства се задълбочиха, което всъщност се явява основна причина за липсата на ясен анализ и равностметка.

Въпреки това в партията се наблюдаваше и един относителен период на консолидация по време на кметските избори в София. Първоначално лидерът на партията Станишев не подкрепи кандидатурата на Георги Кадиев като кандидат за кмет на левицата, виждайки в негово лице конкурент за своя лидерски пост, но в последствие застана зад него в името на интересите на партията.

Въпреки че Кадиев и БСП не постигнаха своята основна цел – достигане на балотаж, резултатът на Кадиев надхвърли този, получен от кандидата на БСП за изборите през 2007 г. Бриго Аспарухов.

Този резултат затвърди позициите на Кадиев, който вече се превръща в политическа фигура от национално значение, способна да мобилизира чисто мажоритарно по-широк кръг гласоподаватели. Това се вписва и в самото разбиране на Кадиев за развитие на БСП. По време на своята кампания, той твърдеше, че БСП трябва да се превърне във всеобхватна партия, която се стреми да привлече широк кръг от гласоподаватели, а не само такива от социалните низини и работническата класа.

БСП като цяло оцениха позитивно резултатите от изборите в София и заявиха, че изказванията за предизвестената смърт на партията са неоснователни.

В същото време БСП проведе планираното заседание на конгреса на партията. По искане на Станишев бе проведено гласуване за избор на лидер на партията. За разлика от предишния конгрес, когато Станишев получи близо 90% от гласовете на делегатите, сега неговата победа беше значително по-слаба. За Станишев гласуваха 455 делегати или 54% от общо 830 гласували. Останалите кандидати за лидерския пост бяха Янаки Стоилов, Младен Червеняков и Татяна Дончева. След Станишев най-много гласове получи Татяна Дончева - 129 делегати. Лидерът на „Лявото скрило“ в БСП Янаки Стоилов получи подкрепата на 99 делегати, докато за Червеняков гласуваха 78 делегати.

Станишев беше твърде остър по отношение на ситуацията в партията, като разкритикува поведението на свои съпартийци, чиито прекомерни амбиции за лидерския пост по-скоро са навредили на имиджа на партията в обществото. Станишев отчете като грешка, че преди две години при отстраняването на Румен Овчаров и Румен Петков като министри на икономиката и на вътрешните работи не ги е освободил и от партийното ръководство.

След конгреса Татяна Дончева заяви, че е готова да създаде нова партия. Според нея настоящото ръководство на БСП в лицето на Станишев води партията към гибел, а левите избиратели в страната се нуждаят от силна лява

партия. Румен Овчаров от своя страна обяви Станишев за временно изпълняващ длъжността лидер на партията.

Заявката на Дончева изглежда твърде реализируема с оглед на ресурсите, с които разполага тя, както политически, така и икономически. Една подобна партия вероятно ще бъде по-наляво ориентирана от БСП и ще разчита преди всичко на социален популизъм.

След конгреса на партията се наблюдава прегрупиране на силите в БСП. Станишев затвърди позициите си в централното ръководство, но едновременно с това губи все повече легитимност сред членската маса и електората на партията. В новото Изпълнително бюро не влязоха знакови фигури като Румен Петков и Румен Овчаров, не попадна обаче и близкият до президента Кирил Добрев. Добрев беше едно от лицата, контактували по телефона с лобиста от Плевен Красимир Георгиев.

През изминалото тримесечие беше свален имунитетът на Сергей Станишев, за да може прокуратурата да проведе разследване във връзка с изтичане на класифицирана информация от ДАНС. Повод за това обвинение срещу Станишев стана едно изказване на бившия служител на ДАНС Алексей Петров, според когото Станишев е получил секретен доклад за корупция във висшите етажи на властта и не е върнал обратно доклада в службата.

На бившата социална министърка в кабинета на Станишев Емилия Масларова беше повдигнато обвинение от прокуратурата за извършени злоупотреби в оглавяваното от нея

министерство. Масларова се отказва от депутатския си имунитет, с цел да сътрудничи на правосъдието. Тя обяви, че в хода на разследването ще се докаже, че няма вина и че обвиненията са неоснователни.

От управляващото мнозинство в парламента гласуваха за отстраняването на Масларова от председателския пост на социалната парламентарна комисия, която оглавява. От БСП се противопоставиха на този акт на управляващите и в знак на протест изтеглиха своите представители от парламентарните комисии. БСП сезираха Конституционния съд за това решение, тъй като според тях то противоречи на конституцията на страната.

Станишев заяви, че страната върви към еднолично управление, без разделение на властите. Според него Борисов оказва безпрецедентен натиск върху прокуратурата, което може да доведе до политически репресии.

БСП получи подкрепата на Партията на европейските социалисти (ПЕС). От ПЕС споделиха своята загриженост за отношението на управляващите към БСП. Реакцията на председателя на ПЕС Пол Расмусен бе провокирана от една реплика на Борисов, че партия като БСП, която в миналото е прибягвала до тероризъм, по-скоро трябва да бъде забранена, отколкото да критикува правителството.

3. Общественото мнение

През изминалото тримесечие доверието в кабинета на ГЕРБ се запази високо и водещите фигури на партията оглавяват рейтинговите класа-

ции. Въпреки това обаче в сравнение с предходните месеци се наблюдава известен спад, като вероятно това се дължи на сблъскването с предизвикателствата на реалното управление.

Проучване на социологическа агенция „Медиана“ сочи, че новият кмет на София Йорданка Фандъкова е политикът, който е направил най-голям прогрес като одобрение от страна на гражданите. Положителното отношение към Фандъкова е нараснало с 10%, като сега доверието в нея е 38%. Разбира се запазването на този рейтинг ще зависи от работата на Фандъкова като кмет, тъй като сериозните изпитания в управлението на столицата предстоят. Местните избори са се отразили добре не само на победителката, но и на нейния опонент. При Георги Кадиев се наблюдава ръст от 8% и одобрение от 19%, толкова колкото е и това на лидера на партията Станишев.

Челото в класацията на най-добрите политици изглежда неизменно - премиерът, следван от президента. Борисов обаче губи 7 на сто от рейтинга си през декември, като сега доверието към него е 65%. Спадът е чувствителен, но и обясним, тъй като вълната на одобрение след изборите започна да намалява и на нейно място идват предизвикателствата на реалната политика. Отдръпването се чувства много по-силно в отношението към двамата вице-премиери в правителството - Цветан Цветанов (спад от 4% в сравнение с ноември и рейтинг 43%) и Симеон Дянков (спад от 9% и рейтинг 21%). Сбивът при финансовия министър е значителен. Освен на обективните фактори,

като рестрикции по време на криза, до голяма степен това се свързва с някои непремислени изказвания, които срещнаха широко неодобрение.

Най-голяма загуба на доверие се наблюдава при Яне Янев. В сравнение с месец ноември Янев губи 13% и сега неговият рейтинг е 21%.

Лидерът на "Атака" Волен Сидеров е загубил 5% одобрение и сега доверието към него е 20%.

Въпреки че правителството на ГЕРБ се ползва с висока степен на одобрение, оценките за работата на кабината на Борисов са по-скоро противоречиви. Проучване на Алфа рисърч сочи, че 55% от българските граждани споделят убеждението, че правителството върши реални и конкретни неща, свързани с подобряване на ситуацията в страната. 44% от анкетиранияте смятат обаче, че кабинетът на Борисов дава само обещания, без да има реално свършена работа. Проучването на Алфа рисърч показва още, че 71% от анкетиранияте са на мнение, че е необходимо провеждане на реални реформи, които да доведат до нарастване стандарта на живот. Това според болшинството от гражданите трябва да бъде приоритет на правителството на ГЕРБ. Като цяло избирателите са по-скоро скептични, че е възможно намаляване на корупцията в страната, като едва 15% считат, че това ще се случи в обозримо бъдеще.

По отношение на работата на полицията 11% от анкетиранияте твърдят, че се чувстват по-сигурни и защитени след поемането на управлението от новото правителство.

4. Основни изводи и прогнози

1. ГЕРБ затвърди своята политическа доминация на електоралното поле, доказателство за което бяха резултатите от частичните избори за кмет в редица населени места в страната. Особено важни за ГЕРБ бяха изборите в София, които въпреки предизвещения резултат, наляха допълнително политическо самочувствие на партията победител.

Въпреки това обаче през изминалото тримесечие се забеляза известен спад в доверието към правителството и особено към неговата работа. Причините за това са проблемите, свързани с реалното управление и задълбочаващата се икономическа криза в страната. Поради това основното предизвикателство пред ГЕРБ в близките месеци ще бъде до колко ще съумее да ограничи последиците от икономическата криза и да смекчи най-вече ефекта от нея върху обикновените граждани.

Засега ГЕРБ има комфортно мнозинство в парламента, но в бъдеще, при условие, че икономическата криза се задълбочи, може да се стигне до разместване на политическите пластовете и преориентиране на силите в парламента.

Все по-засиленото сближаване между ГЕРБ и Атака може да има негативни последици за ГЕРБ във външно-политически план.

2. Синята коалиция, която в началото на мандата на ГЕРБ критикуваше правителството в определени области, сега все по-силно го подкрепя. Отношенията между ГЕРБ и Синята коалиция навлизат в нов етап на по-

тясно сътрудничество и политическо обвързване. Назначаването на Костadin Димитров от ДСБ за заместник-министър на външните работи показва, че Синята коалиция навлиза все по-реално в управлението. Тази тенденция вероятно ще се запази особено след оттеглянето на подкрепата за ГЕРБ от страна на РЗС. В бъдеще са възможни и други подобни назначения, което ще потвърди горепосочената тенденция.

В отношенията между двете основни партии в Синята коалиция СДС и ДСБ не се наблюдава никаква съществена промяна. Партиите от Синята коалиция следват и спазват коалиционното споразумение, но в същото време всяка една от тях следва своя собствена стратегия.

След като спечели на първи тур вътрешнопартийните избори за лидер на СДС, Мартин Димитров затвърди своите позиции и коалиционната линия, която следва в отношенията си с ДСБ. По този начин вътрешнопартийната опозиция в лицето на столичната организация на СДС не успя да реализира своите цели за промяна в курса, който следва партията през последната година.

В ДСБ се наблюдава нарастване на влиянието на Иван Костов. Като опитен политик Костов осъзнава тежестта на своята партия в моментната конфигурация в Народното събрание и се опитва да лавира между ясно заявената подкрепа за ГЕРБ в ключови области за управлението и опитите за еманципация, с цел избягване на политическото обезличаване на водената от него партия.

3. Атака се превърна в основния поддръжник на ГЕРБ и правителството на Борисов. Взаимоотношенията между двете партии стават все по-близки, което се отразява, въпреки че Борисов се отказва от идеята за провеждане на референдум за махане на новините на турски език от националната телевизия.

Идеята на Сидеров за свикване на референдум за новините на турски език по националната телевизия цели и разрешаването на вътрешни противоречия в партията. Засиленото недоволство на редица местни структури на „Атака“ по отношение на политиката на Сидеров все повече застрашава партийното единство. Опасността от политическо обезличаване на „Атака“ вследствие подкрепата на ГЕРБ, без реално участие в правителството, кара Сидеров да потърси реализация на свои предизборни обещания, които да легитимират неговата подкрепа за кабинета на Борисов.

4. Разпадането на групата на РЗС ще има негативно въздействие върху развитието на партията. Властовите ресурси, с които разполагаше партията чрез своите представители в ключови парламентарни комисии, отнемат на РЗС възможността за по-голяма публичност на техните действия и решения, което може да доведе до снижаване на общественото внимание към партията.

Ето защо в бъдеще се очаква РЗС да засили своята радикална реторика и да бъде опозиция на сегашното управление. Показателни за това са действията на Яне Янев и критиките му, както към премиера Борисов, който публично беше обвинен от РЗС за разпадането на групата на партията,

така и към Волен Сидеров и „Атака“, на чиято идея за свикване на референдум за новините на турски език РЗС категорично се противопоставя.

В бъдеще може да се очаква, че Янев отново ще повдигне идеята за разпускане на 41-то Народно събрание и свикване на Велико народно събрание, което да приеме нова конституция. Тази идея ще бъде в основата на бъдещите политически изяви на партията и ще доведе до засилване на нейната популистка реторика, която носеше успехи на РЗС до момента.

5. След конгреса на БСП, на който Станишев беше избран отново за лидер, ситуацията на вътрешнопартийни противоречия и конфликти в партията се задълбочава. Въпреки преизбирането на Станишев, неговата легитимност и доверие сред широкия електорат и членска маса на партията все повече се свиват. Кръгове в партията около Румен Петков, Румен Овчаров и Татяна Дончева преследват различни стратегии за възвръщане на своето влияние в партията и в политиката изобщо. Заявките на Татяна Дончева за създаване на нова лява партия изглеждат все по-реални.

Президентът Първанов от своя страна също загатна възможността да подкрепи партия или кауза след изтичането на неговия президентски мандат. Първанов категорично заяви, че няма намерение да се връща отново в БСП. Всичко това показва, че лявото политическо пространство е в процес на реструктуриране, което ще се случи реално до следващите избори – президентски и местни.

Резултатът за БСП в София все повече засили авторитета на Георги Кадиев, който въпреки че заяви, че на този етап няма претенции за лидерския пост в партията, в бъдеще ще бъде основен съперник на Станишев. Фактът, че негласно зад Кадиев стои Румен Овчаров и най-голямата организация на БСП в страната – столичната, дават все по-силни аргументи за бъдещата роля на Кадиев.

6. През последните месеци ДПС беше изпаднало в тотална политическа изолация. Доган, който беше избран единодушно за партиен лидер на конгреса на партията, проведен през декември, заяви, че в скоро време ще се откаже от своя председателски пост. Най-вероятно това изказване на Доган е стратегически ход, с който той цели да затвърди своя политически контрол над партията и да блокира очерталите се кръгове на влияние около Емел Етем и този на Камен Костадинов и Дилян Пеевски.

За автора:

Проф. доктор на философските науки Георги Карасимеонов е ръководител на катедра „Политология“ в СУ „Св. Климент Охридски“, директор на Института за политически и правни изследвания и главен редактор на списание „Политически изследвания“. От 1991 до 1998 г. е бил председател на Българската асоциация за политически науки.

Контакт: ipls@dir.bg



Редакционен екип
Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
П.К. 958
ул. Княз Борис І 97
1000 София
България

Заявки
Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
Емилия Бургазлиева

e-mail: office@fes.bg
факс: (+359 2) 9802438

Всички текстове са достъпни онлайн
www.fes.bg

Мненията, изразени в тази публикация,
принадлежат на автора/авторите и не
отразяват непременно позицията
на Фондация Фридрих Еберт.